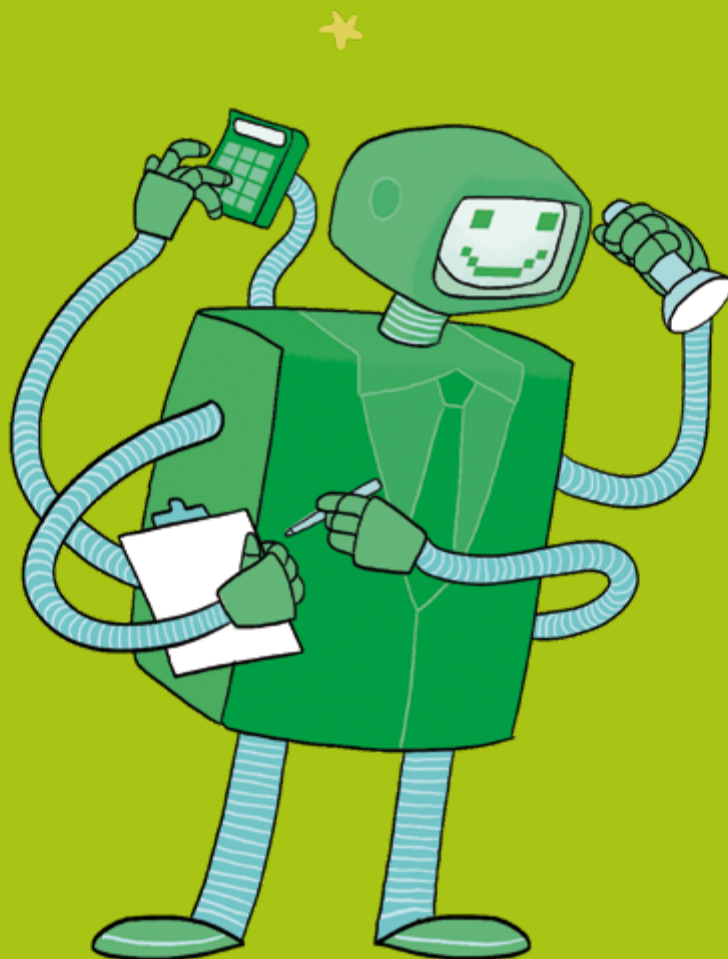

Lekcja 3, metody i formy pracy dydaktycznej

Renty i emerytury

- ✓ Świadczenia z ubezpieczeń rentowych
- ✓ Świadczenia z ubezpieczenia emerytalnego
- ✓ Emerytura – Twoja przyszłość w Twoich rękach

Opracowanie metodyczne: Marta Koch-Kozioł

Cele

Uczeń po lekcji:

- ✓ zna zasady obowiązującego systemu rentowego i emerytalnego,
- ✓ wie, jak wyliczyć emeryturę,
- ✓ wie, jaki wiek emerytalny obowiązuje w Polsce i w innych państwach,
- ✓ wyjaśnia skutki nieuczestniczenia w systemie emerytalnym,
- ✓ rozumie wagę systemu emerytalnego kontrolowanego przez państwo,
- ✓ wie, że na Platformie Usług Elektronicznych ZUS i na stronie www.zus.pl jest kalkulator emerytalny, za pomocą którego można obliczyć prognozowaną wysokość emerytury,
- ✓ zna pojęcia: renta, emerytura.

Zgodność z:

- ✓ Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2018 r. poz. 467, z późn. zm.);
- ✓ Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 356, z późn. zm.);
- ✓ Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. z 2019 r. poz. 316, z późn. zm.);
- ✓ Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz.U. z 2019 r. poz. 325);
- ✓ Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. z 2017 r. poz. 860, z późn. zm.);
- ✓ Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. z 2019 r. poz. 991, z późn. zm.).

Cele kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum, branżowej szkoły I stopnia:

2. doskonalenie umiejętności myślowo-językowych, takich jak: czytanie ze zrozumieniem, pisanie twórcze, formułowanie pytań i problemów, postępowanie się kryteriami, uzasadnianie, (...) wnioskowanie, definiowanie, postępowanie się przykładami itp.;

4. zdobywanie umiejętności formułowania samodzielnych i przemyślanych sądów, uzasadniania własnych i cudzych sądów w procesie dialogu we wspólnocie dociekającej;
5. łączenie zdolności krytycznego i logicznego myślenia z umiejętnościami wyobraźniowo-twórczymi.

Cele kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego:

1. przygotowanie do wykonywania pracy zawodowej i aktywnego funkcjonowania na rynku pracy;
2. integrowanie i korelowanie kształcenia ogólnego i zawodowego, w tym doskonalenie kompetencji kluczowych nabytych w procesie kształcenia ogólnego.

Kształcone umiejętności (wspólne dla liceum ogólnokształcącego, technikum i branżowej szkoły I stopnia):

1. myślenie – (...) interakcja wielu operacji umysłowych: wnioskowanie, (...) rozumowanie, (...) rozwiązywanie problemów, (...) rozwijanie następujących typów myślenia: analitycznego, syntetycznego, logicznego, komputacyjnego, przyczynowo-skutkowego, kreatywnego;
2. czytanie – umiejętność łącząca zarówno rozumienie sensów, jak i znaczeń symbolicznych wypowiedzi;
4. kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowanie;
5. umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi;
6. umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania;
7. umiejętność współpracy w grupie i podejmowania działań indywidualnych.

Podstawy przedsiębiorczości

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum oraz Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej, którzy rozpoczęli naukę od roku szkolnego 2022/2023 (stosowana w roku szkolnym 2024/2025 w klasie III liceum ogólnokształcącego i klasie III technikum)

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Wiedza.

5. Rozumienie roli pieniądza, rynków i instytucji finansowych w gospodarce, funkcjonowaniu przedsiębiorstw i życiu człowieka.
7. Dostrzeganie znaczenia ubezpieczeń w działalności gospodarczej i życiu człowieka.
8. Rozumienie funkcjonowania rynku pracy, zasad aktywnego poszukiwania pracy, (...), poznanie praw oraz obowiązków pracownika i pracodawcy.
9. Poznanie zasad funkcjonowania przedsiębiorstwa w gospodarce rynkowej, (...) procedury rejestracji działalności gospodarczej.

II. Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce.

8. Rozróżnianie skutków wynikających z nawiązania i rozwiązania stosunku pracy.
11. Przygotowanie do prowadzenia własnej działalności gospodarczej.

III. Kształtowanie postaw.

1. Wykorzystanie zdobytej wiedzy ekonomicznej do rozwijania własnej postawy przedsiębiorczej jako jednego z podstawowych warunków aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-gospodarczym, w tym skutecznego wykonywania pracy najemnej i prowadzenia własnej działalności gospodarczej.
7. Kształtowanie w sobie odpowiedzialnych postaw jako przyszłych pracowników i pracodawców oraz należytego wypełnienia obowiązków, a także sprawiedliwego, opartego na prawości i dążeniu do prawdy traktowania pracowników.
11. Przyjmowanie postaw etycznych, społecznej solidarności i odpowiedzialności w życiu gospodarczym.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe**II. Rynek finansowy: (...) ubezpieczenia, umowy (...) ubezpieczeniowe.**

Uczeń:

2. charakteryzuje ważniejsze instytucje rynku finansowego w Polsce (...) zakłady ubezpieczeń oraz objaśnia ich znaczenie w funkcjonowaniu gospodarki narodowej, przedsiębiorstw i życia człowieka.
- 11a) przedstawia funkcjonowanie systemu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, rozróżniając ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe, oraz wyjaśnia specyfikę obowiązkowych i dobrowolnych ubezpieczeń zdrowotnych w Rzeczypospolitej Polskiej.

III. Rynek pracy: (...) kariera zawodowa, (...) formy zatrudnienia, (...) prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy.

Uczeń:

8. rozróżnia formy zatrudnienia i rodzaje umów o pracę, określa korzyści z wyboru konkretnej formy i umowy;
9. (...) identyfikuje koszty płacy i oblicza wynagrodzenie netto;
10. analizuje prawa i obowiązki pracownika (w tym młodocianego) i pracodawcy.

IV. Przedsiębiorstwo

Uczeń:

7. przedstawia procedury związane z rejestracją indywidualnej działalności.

Wiedza o społeczeństwie

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej, którzy rozpoczęli naukę przed 2022/2023 (stosuje się w roku szkolnym 2024/2025 w klasie III branżowej szkoły I stopnia, do której uczęszczają uczniowie, którzy rozpoczęli kształcenie w klasie I z dniem 1 lutego 2022 r.)

Cele kształcenia – wymagania ogólne:**I. Wiedza i rozumienie.**

Uczeń:

5. wykorzystuje swą wiedzę do interpretacji wydarzeń życia społecznego.

II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Uczeń:

1. pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społecznego.

III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

Uczeń:

4. rozpoznaje różne aspekty, (...) problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe:

VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

1. przedstawia funkcjonowanie systemu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej;
2. wyjaśnia specyfikę obowiązkowych i dobrowolnych ubezpieczeń zdrowotnych w Rzeczypospolitej Polskiej.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej, którzy rozpoczęli naukę przed 2022/2023 stosowana w roku szkolnym 2024/2025 w klasie IV liceum ogólnokształcącego i w klasie IV i V technikum
Zakres podstawowy

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Wiedza i rozumienie.

Uczeń:

1. wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego oraz wybrane współczesne procesy społeczne;
2. przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym;
7. wykorzystuje swą wiedzę do interpretacji wydarzeń życia społecznego.

II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Uczeń:

1. pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społecznego.

III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

Uczeń:

6. rozpoznaje różne aspekty (...) problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

- 1) przedstawia funkcjonowanie systemu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) wyjaśnia specyfikę obowiązkowych i dobrowolnych ubezpieczeń zdrowotnych w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zakres rozszerzony

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Wiedza i rozumienie.

Uczeń:

1. wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego.

II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Uczeń:

1. pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego (...), krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski i formułuje opinie.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe**VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna.**

Uczeń:

1. przedstawia idee społeczeństwa obywatelskiego.

IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

9. wykazuje aktualność kwestii „starzenia się społeczeństwa”; przedstawia główne założenia polityki państwa wobec osób starszych; wyjaśnia zasadę solidaryzmu społecznego w ubezpieczeniach społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej.

XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

8. porównuje sytuację jednostki wynikającą z różnych form zatrudnienia: umowa o pracę, umowy cywilnoprawne, prowadzenie działalności gospodarczej osoby fizycznej.

Historia i terażniejszość

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej, którzy rozpoczęli naukę od roku szkolnego 2022/2023 stosowana w roku szkolnym 2024/2025 w klasie I branżowej szkoły I stopnia, do której uczęszczają uczniowie, którzy rozpoczęli kształcenie z dniem 1 lutego 2024 r.

Cele kształcenia – wymagania ogólne:

- I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa.

Uczeń:

1. rozumie podstawowe zagadnienia życia społecznego, polityki i prawa (...)

- III. W aspekcie stosunku do życia, czyli osobistego zaangażowania, kształtowania zamierzeń według własnych pasji, zdolności oraz poczucia wspólnoty i służby.

Uczeń:

3. buduje własne wypowiedzi na temat zagadnień życia społecznego (...)

Treści nauczania – wymagania szczegółowe**I. Wiedza o podstawach życia społecznego.**

Uczeń:

2. przedstawia klasyczne określenie dobra wspólnego (bonum commune) i charakteryzuje jego obecność we współczesnych doktrynach politycznych.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum dla uczniów, którzy rozpoczęli naukę przed 1 września 2024 r. stosowana w 2024/2025 w klasie II liceum ogólnokształcącego i w klasach II i III technikum Zakres podstawowy

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. W aspekcie stosunku do prawdy, statego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa.

Uczeń:

1. rozumie podstawowe zagadnienia życia społecznego, polityki i prawa (...)

III. W aspekcie stosunku do życia, czyli osobistego zaangażowania, kształtowania zamierzeń według własnych pasji, zdolności oraz poczucia wspólnoty i służby.

Uczeń:

3. buduje własne wypowiedzi na temat zagadnień życia społecznego (...)

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Wiedza o podstawach życia społecznego.

Uczeń:

2. przedstawia klasyczne określenie dobra wspólnego (bonum commune) i charakteryzuje jego obecność we współczesnych doktrynach politycznych.

Biznes i Zarządzanie

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum, stosuje się, począwszy od roku szkolnego 2023/2024 w:

- 1) *klasie I liceum ogólnokształcącego i technikum, a w latach następnych również w kolejnych klasach tych szkół;*
- 2) *semestrze I klasy I liceum ogólnokształcącego dla dorosłych, który rozpoczyna się z dniem 1 września 2023 r. lub z dniem 1 lutego 2024 r., a w latach następnych również w kolejnych klasach i semestrach tej szkoły.*

Cele kształcenia- wymagania ogólne

I. Wiedza.

5. Wyjaśnianie mechanizmów funkcjonowania gospodarki rynkowej, powiązań między jej podmiotami i poznanie roli państwa w procesach gospodarczych.

10. Wyjaśnianie zasad zarządzania przedsiębiorstwem.

II. Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce.

6. Uwzględnianie prostych informacji gospodarczych oraz podstawowych wskaźników ekonomicznych w podejmowanych decyzjach dotyczących życia prywatnego i w planach na przyszłość.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

IV. Finanse osobiste (...)

Uczeń:

- 13) charakteryzuje system zabezpieczenia społecznego (ubezpieczenia społeczne i zdrowotne) oraz rodzaje ubezpieczeń (osobowych i majątkowych) według różnych kryteriów i porównuje oferty zakładów ubezpieczeń na przykładzie ubezpieczenia nieruchomości lub pojazdów mechanicznych, ze szczególnym uwzględnieniem relacji zakresów ochrony i sum ubezpieczeń do wysokości składki

V. Osoba przedsiębiorcza na rynku pracy (...)

Uczeń:

- wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracownika (w tym młodocianego) i pracodawcy.

Zakres rozszerzony

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Wiedza

- Charakteryzowanie praw i obowiązków pracownika i pracodawcy.

II. Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce.

- Przygotowanie do prowadzenia własnego biznesu i przedsięwzięć społecznych.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

IV. Rynek pracy i zatrudnienie (...)

Uczeń:

- omawia podstawowe prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy oraz wymienia sposoby rozwiązywania stosunku pracy;
- wykazuje różnice w systemach płac, rodzajach i formach wynagradzania oraz identyfikuje składowe kosztów pracy i oblicza wynagrodzenie netto.

V. Przedsiębiorstwo (...)

Uczeń:

- dla przykładowego wynagrodzenia wylicza wysokość składek na poszczególne rodzaje obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenie zdrowotne oraz wyjaśnia ich przeznaczenie.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, stosowana począwszy od roku szkolnego 2023/2024 w klasie I branżowej szkoły I stopnia, w której kształcenie rozpoczyna się z dniem 1 września 2023 r.

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Wiedza.

- Wyjaśnianie mechanizmów funkcjonowania gospodarki rynkowej, powiązań między jej podmiotami i poznanie roli państwa w procesach gospodarczych.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

IV. Finanse osobiste (...)

Uczeń:

- charakteryzuje system zabezpieczenia społecznego (ubezpieczenia społeczne i zdrowotne) (...)

V. Osoba przedsiębiorcza na rynku pracy (...)

Uczeń:

- wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracownika (w tym młodocianego) i pracodawcy.

Doradztwo zawodowe

Technikum, liceum i szkoła branżowa I stopnia

2. Świat zawodów i rynek pracy.

Uczeń:

- porównuje formy zatrudnienia i możliwości funkcjonowania na rynku pracy, (...) analizuje podstawy prawa pracy, (...) prawa i obowiązki pracownika.

Szkoła branżowa II stopnia

2. Świat zawodów i rynek pracy.

Uczeń:

- 2.2. analizuje podstawy prawa pracy, w tym rodzaje umów o pracę, sposoby ich rozwiązywania, prawa i obowiązki pracownika.

Scenariusz zajęć realizuje efekty kształcenia i weryfikacji zawarte w podstawach programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego uczniów, którzy kształcą się począwszy od:

- 1) roku szkolnego 2019/2020 w:
 - a) klasie I branżowej szkoły I stopnia, która rozpoczyna się 1 września 2019 r. lub 1 lutego 2020 r.,
 - b) semestrze I szkoły policealnej,
 - c) klasie I dotychczasowego czteroletniego technikum,
 - d) klasie I pięcioletniego technikum,
- 2) roku szkolnego 2020/2021 w semestrze I branżowej szkoły II stopnia,
- 3) w latach następnych w kolejnych klasach lub semestrach tych szkół.

Efekty kształcenia i kryteria weryfikacji niezbędne do osiągnięcia dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie (z obszaru bezpieczeństwo i higiena pracy)

Branża audiowizualna (AUD)

Uczeń:

- 1) rozróżnia pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią;
 - definiuje pojęcia związane z wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi.

Wspólne dla:

- administrator produkcji filmowej i telewizyjnej , AUD.10. Administrowanie dokumentacją w produkcji audiowizualnej,
- asystent kierownika produkcji filmowej i telewizyjnej, AUD.01. Przygotowanie i organizacja produkcji audiowizualnej,
- fotograf, AUD.02. Rejestracja, obróbka i publikacja obrazu,
- technik animacji filmowej, AUD.11. Realizacja produkcji filmowej techniką animacji,
- technik budowy i strojenia fortepianów i pianin, AUD.03. Budowa i renowacja fortepianów i pianin,
- technik fotografii i multimediiów, AUD.02. Rejestracja, obróbka i publikacja obrazu,
- technik realizacji nagłośnień, AUD.06. Obsługa sceny.

Branża budowlana (BUD)

Uczeń:

- 1) charakteryzuje pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią,
 - opisuje pojęcia związane z wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi;
- 3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - wskazuje rodzaje świadczeń przysługujących pracownikowi z tytułu wypadku przy pracy,
 - wskazuje prawa pracownika, który zachorował na chorobę zawodową.

Wspólne dla:

- betoniarz-zbrojarz, BUD.01. Wykonywanie robót zbrojarskich i betoniarskich,
- cieśla, BUD.02. Wykonywanie robót ciesielskich,
- dekarz, BUD.03. Wykonywanie robót dekarsko-blacharskich,

- kamieniarz, BUD.04. Wykonywanie robót kamieniarskich,
- kominiarz, BUD.05. Wykonywanie robót kominiarskich,
- monter izolacji budowlanych, BUD.06. Wykonywanie izolacji budowlanych,
- monter izolacji przemysłowych, BUD.07. Wykonywanie płaszczy ochronnych z blachy, konstrukcji wsporczych i nośnych oraz izolacji przemysłowych,
- monter konstrukcji budowlanych, BUD.08. Montaż konstrukcji budowlanych,
- monter konstrukcji targowo-wystawienniczych, BUD.30. Wykonywanie robót związanych z konstrukcją i montażem stoisk targowo-wystawienniczych i scen,
- monter sieci i instalacji sanitarnych, BUD.09. Wykonywanie robót związanych z budową, montażem i eksploatacją sieci oraz instalacji,
- monter stolarki budowlanej, BUD.10. Wykonywanie robót związanych z montażem stolarki budowlanej,
- monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, BUD.11. Wykonywanie robót montażowych, okładzinowych i wykończeniowych,
- murarz-tylnik, BUD.12. Wykonywanie robót murarskich i tynkarskich, BUD.08. Montaż konstrukcji budowlanych,
- technik aranżacji wnętrz, BUD.34. Planowanie i wykonywanie poszczególnych etapów wykończenia wnętrz,
- technik budowy dróg, BUD.13. Eksploatacja maszyn i urządzeń do robót ziemnych i drogowych,
- technik dekarstwa, BUD.03. Wykonywanie robót dekarsko-blaharskich,
- technik gazownictwa, BUD.28. Organizacja i wykonywanie robót związanych z budową i eksploatacją sieci gazowych,
- technik inżynierii sanitarnej, BUD.09. Wykonywanie robót związanych z budową, montażem i eksploatacją sieci oraz instalacji,
- technik izolacji przemysłowych, BUD.07. Wykonywanie płaszczy wsporczych i nośnych oraz izolacji przemysłowych,
- technik montażu i automatyki stolarki budowlanej, BUD.10. Wykonywanie robót związanych z montażem stolarki budowlanej,
- technik obsługi przemysłu targowo-wystawienniczego, BUD.30. Wykonywanie robót związanych z konstrukcją i montażem stoisk targowo-wystawienniczych i scen,
- technik robót wykończeniowych w budownictwie, BUD.11. Wykonywanie robót montażowych, okładzinowych i wykończeniowych,
- zduń, BUD.26. Wykonywanie robót zduńskich.

Branża ceramiczno-szklarska (CES), Branża chemiczna i ochrony środowiska (CHM)

Uczeń:

- 3) opisuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- wskazuje prawa pracownika oraz rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy,
 - wskazuje prawa pracownika oraz rodzaje świadczeń z tytułu choroby zawodowej.

Wspólne dla:

- operator maszyn i urządzeń w gospodarce odpadami, CHM.07. Prowadzenie działań operacyjnych związanych z gospodarowaniem odpadami,
- operator maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych, CHM.01. Obsługa maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych,
- operator urządzeń przemysłu ceramicznego; CES.01. Eksploatacja maszyn i urządzeń przemysłu ceramicznego,
- operator urządzeń przemysłu chemicznego, CHM.02. Eksploatacja maszyn i urządzeń przemysłu chemicznego,

- operator urządzeń przemysłu szklarskiego, CES.02. Eksploatacja maszyn i urządzeń przemysłu szklarskiego,
- pracownik pomocniczy w gospodarce odpadami, CHM.08. Wykonywanie prac pomocniczych w gospodarce odpadami,
- technik ceramik, CES.01. Eksploatacja maszyn i urządzeń przemysłu ceramicznego,
- technik gospodarki odpadami, CHM.07. Prowadzenie działań operacyjnych związanych z gospodarowaniem odpadami,
- technik ochrony środowiska, CHM.05. Ocena stanu środowiska, planowanie i realizacja zadań w ochronie środowiska,
- technik technologii chemicznej, CHM.02. Eksploatacja maszyn i urządzeń przemysłu chemicznego,
- technik technologii szkła, CES.02. Eksploatacja maszyn i urządzeń przemysłu szklarskiego,
- zdobnik ceramiki, CES.05. Zdobienie wyrobów ceramicznych.

Branża drzewno-meblarska (DRM)

Uczeń:

- 3) charakteryzuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy, wynikające z przepisów prawa,
 - wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową,
 - wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu choroby zawodowej.

Wspólne dla:

- koszykarz-plecionkarz, DRM.01. Wykonywanie wyrobów koszykarsko-plecionkarskich,
- mechanik-operator maszyn do produkcji drzewnej, DRM.02. Montaż i obsługa maszyn i urządzeń przemysłu drzewnego,
- stolarz, DRM.04. Wytwarzanie wyrobów z drewna i materiałów drewnopochodnych,
- technik technologii drewna, DRM.04. Wytwarzanie wyrobów z drewna i materiałów drewnopochodnych.

Dodatkowo: 1) charakteryzuje pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią,

- opisuje pojęcia związane z wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi.

Wspólne dla:

- operator maszyn i urządzeń przemysłu drzewnego, DRM.09. Obsługa i monitorowanie urządzeń i maszyn sterowanych cyfrowo do produkcji drzewnej,
- tapicer, DRM.05. Wykonywanie wyrobów tapicerowanych,
- technik papiernictwa, DRM.06. Produkcja mas włóknistych i wytworów papierniczych (tylko pkt 2),
- technik przemysłu drzewnego, DRM.09. Obsługa i monitorowanie urządzeń i maszyn sterowanych cyfrowo do produkcji drzewnej.

Branża ekonomiczno-administracyjna (EKA)

Uczeń:

- 3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy.

Dla:

- technik administracji, EKA.01. Obsługa klienta w jednostkach administracji, EKA.01.3. Sporządzanie dokumentów dotyczących spraw administracyjnych.

Dodatkowo: 13) stosuje przepisy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych,

- określa źródła oraz zakres prawa pracy i ubezpieczeń społecznych,

- określa świadczenia przysługujące pracownikowi z tytułu ubezpieczenia społecznego,
- porównuje świadczenia z ubezpieczeń społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej do świadczeń w wybranym państwie Unii Europejskiej.

Wspólne dla:

- technik archiwista, EKA.02. Organizacja i prowadzenie archiwum,
- technik ekonomista, EKA.04. Prowadzenie dokumentacji w jednostce organizacyjnej, EKA.05. Prowadzenie spraw kadrowo-płacowych i gospodarki finansowej jednostek organizacyjnych, EKA.05.3. Prowadzenie spraw kadrowych i rozliczanie wynagrodzeń.

Dodatkowo: 4) rozlicza wynagrodzenia,

- oblicza obligatoryjne obciążenia składkowo-podatkowe przychodów ze stosunku pracy EKA.05.4. Prowadzenie gospodarki finansowej jednostek organizacyjnych;

4) prowadzi rozliczenia z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych,

- identyfikuje terminy składania dokumentów i opłacania składek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz pojęcia z zakresu ubezpieczeń społecznych, np. ubezpieczony, płatnik składek, podstawa naliczenia składki,
- określa składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne,
- określa zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnym z tytułu umów o pracę i umów cywilnoprawnych oraz prowadzenia działalności gospodarczej,
- wskazuje tytuły naliczania składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
- oblicza składki na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
- sporządza dokumenty zgłoszeniowe płatnika składek i osób ubezpieczonych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz korekty tych dokumentów,
- sporządza miesięczne dokumenty rozliczeniowe z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych oraz korekty tych dokumentów,
- sporządza dokument płatniczy do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- rozróżnia rodzaje świadczeń z ubezpieczeń społecznych,
- identyfikuje podmioty uprawnione do wypłaty zasiłków ze środków Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- sporządza dokumenty stanowiące podstawę do uzyskania zasiłków, np. zasiłku chorobowego, zasiłku opiekuńczego, zasiłku macierzyńskiego,
- sporządza dokumenty stanowiące podstawę do ustalenia uprawnień rentowych i emerytalnych;

5) prowadzi rozliczenia podatkowe i rozliczenia z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, z zastosowaniem technologii informacyjnych i systemów komputerowych,

- sporządza zestawy dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych płatnika składek w programie do rozliczeń z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych,
- sporządza dokument płatniczy w programie do rozliczeń z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych.

Wspólne dla:

- technik prac biurowych, EKA.06. Wykonywanie prac biurowych,
- technik rachunkowości, EKA.05. Prowadzenie spraw kadrowo-płacowych i gospodarki finansowej jednostek organizacyjnych, EKA.05.3. Prowadzenie spraw kadrowych i rozliczanie wynagrodzeń.

Dodatkowo: 2) prowadzi rekrutację pracowników i dokumentację osobową,

- interpretuje oświadczenia złożone dla celów podatkowych i zgłoszeniowych do ubezpieczeń przez osoby wykonujące zadanie zawodowe na podstawie umów cywilnoprawnych EKA.05.4. Prowadzenie gospodarki finansowej jednostek organizacyjnych.

Dodatkowo: jak w EKA.05.4. dla technika ekonomisty,

- technik usług pocztowych i finansowych, EKA.08. Świadczenie usług pocztowych i finansowych oraz wykonywanie zadań rozdzielczo-ekspedycyjnych.

Branża elektroenergetyczna (ELE)

Uczeń:

- 1) rozróżnia pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią,
 - opisuje pojęcia związane z wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi;
- 3) rozróżnia prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy,
 - wskazuje prawa pracownika, który zachorował na chorobę zawodową.

Wspólne dla:

- elektromechanik, ELE.01. Montaż i obsługa maszyn i urządzeń elektrycznych,
- elektryk, ELE.02. Montaż, uruchamianie i konserwacja instalacji, maszyn i urządzeń elektrycznych,
- technik chłodnictwa i klimatyzacji, ELE.03. Wykonywanie robót związanych z montażem instalacji i urządzeń chłodniczych, klimatyzacyjnych oraz pomp ciepła,
- technik elektryk, ELE.02. Montaż, uruchamianie i konserwacja instalacji, maszyn i urządzeń elektrycznych,
- technik energetyk, ELE.06. Montaż, uruchamianie oraz eksploatacja instalacji i jednostek przesyłowych w systemach,
- technik urządzeń dźwigowych, ELE.08. Montaż urządzeń dźwigowych,
- technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, ELE.10. Montaż i uruchamianie urządzeń i systemów energetyki odnawialnej.

Branża elektroniczno-mechatroniczna (ELM)

Uczeń:

- 3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy, wynikające z przepisów prawa,
 - wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy.

Wspólne dla:

- automatyk, ELM.01. Montaż, uruchamianie i obsługiwanie układów automatyki przemysłowej,
- elektronik, ELM.02. Montaż oraz instalowanie układów i urządzeń elektronicznych,
- mechatronik, ELM.03. Montaż, uruchamianie i konserwacja urządzeń i systemów mechatronicznych,
- technik automatyk, ELM.01. Montaż, uruchamianie i obsługiwanie układów automatyki przemysłowej,
- technik elektronik, ELM.02. Montaż oraz instalowanie układów i urządzeń elektronicznych,
- technik mechatronik, ELM.03. Montaż, uruchamianie i konserwacja urządzeń i systemów mechatronicznych,
- technik robotyk, ELM.07. Montaż, uruchamianie i obsługa systemów robotyki.

Branża górniczo-wiertnicza (GIW)

Uczeń:

- 3) określa obowiązki i uprawnienia pracownika, pracodawcy oraz osób kierujących pracownikami w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - rozróżnia rodzaje świadczeń z tytułu wypadków związanych z pracą i chorób zawodowych.

Wspólne dla:

- technik geolog, GIW.06. Wykonywanie prac geologicznych,
- technik górnictwa otworowego, GIW.01. Eksploatacja otworowa złóż.

Branża handlowa (HAN), Branża hotelarsko-gastronomiczno-turystyczna (HGT)

Uczeń:

- 1) określa zagrożenia dla zdrowia i życia człowieka występujące w środowisku pracy oraz sposoby zapobiegania im,
 - definiuje pojęcia: wypadek przy pracy, choroba zawodowa.

Wspólne dla:

- technik księgarstwa, HAN.01. Prowadzenie sprzedaży,
- kelner, HGT.01. Wykonywanie usług kelnerskich,
- kucharz, HGT.02. Przygotowanie i wydawanie dań,
- pracownik obsługi hotelowej, HGT.03. Obsługa gości w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie,
- pracownik pomocniczy gastronomii, HGT.04. Wykonywanie prac pomocniczych w obiektach świadczących usługi gastronomiczne,
- pracownik pomocniczy obsługi hotelowej, HGT.05. Wykonywanie prac pomocniczych w obiektach świadczących usługi hotelarskie,
- technik hotelarstwa, HGT.03. Obsługa gości w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie,
- technik organizacji turystyki, HGT.07. Przygotowanie imprez i usług turystycznych,
- technik turystyki na obszarach wiejskich, HGT.09. Prowadzenie działalności turystycznej na obszarach wiejskich,
- technik usług kelnerskich, HGT.01. Wykonywanie usług kelnerskich,
- technik żywienia i usług gastronomicznych, HGT.02. Przygotowanie i wydawanie dań.

Branża leśna (LES)

Uczeń:

- 4) określa skutki oddziaływania czynników szkodliwych na organizm człowieka,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy wynikające z następstw wypadków przy pracy.

Dla:

- technik leśnik, LES.02. Gospodarowanie zasobami leśnymi.

Dodatkowo: 3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- podaje definicję wypadku przy pracy,
- wskazuje prawa i obowiązki pracownika w związku z wypadkiem przy pracy,
- wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy.

Branża mechaniczna (MEC), Branża mechaniki precyzyjnej (MEP)

Uczeń:

- 3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy, wynikające z przepisów prawa,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową, wynikające z przepisów prawa.

Wspólne dla:

- kowal, MEC.02. Wykonywanie i naprawa wyrobów kowalskich,
- mechanik-monter maszyn i urządzeń, MEC.03. Montaż i obsługa maszyn i urządzeń,
- monter systemów rurociągowych, MEC.04. Montaż systemów rurociągowych,
- operator obrabiarek skrawających, MEC.05. Użytkowanie obrabiarek skrawających,

- pracownik pomocniczy ślusarza, MEC.07. Wykonywanie i naprawa elementów wyrobów oraz prostych części maszyn, urządzeń i narzędzi,
 - ślusarz, MEC.08. Wykonywanie i naprawa elementów maszyn, urządzeń i narzędzi,
 - technik mechanik, MEC.05. Użytkowanie obrabiarek skrawających,
 - pracownik pomocniczy mechanika, MEC.06. Montaż i obsługa prostych elementów maszyn i urządzeń;
- 2) opisuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy
- wymienia prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy,
 - wymienia prawa i obowiązki pracownika z tytułu chorób zawodowych.

Wspólne dla:

- optyk-mechanik, MEP.02. Montaż i naprawa elementów i układów optycznych,
- technik optyk, MEP.02. Montaż i naprawa elementów i układów optycznych,
- zegarmistrz, MEP.04. Naprawa zegarów i zegarków,
- złotnik-jubiler, MEP.05. Wykonywanie i naprawa wyrobów złotniczych i jubilerskich,
- technik spawalnictwa, MEC.03. Montaż i obsługa maszyn i urządzeń,
- MEC.08. Wykonywanie i naprawa elementów maszyn, urządzeń i narzędzi.

Branża metalurgiczna (MTL)

Uczeń:

- 3) charakteryzuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy,
 - wskazuje prawa pracownika, który zachorował na chorobę zawodową.

Wspólne dla:

- operator maszyn i urządzeń odlewniczych, MTL.02. Eksploatacja maszyn i urządzeń odlewniczych,
- operator maszyn i urządzeń przemysłu metalurgicznego, MTL.03. Eksploatacja maszyn i urządzeń przemysłu metalurgicznego,
- technik odlewnik, MTL.01. Wykonywanie i naprawa oprzyrządowania odlewniczego, MTL.02. Eksploatacja maszyn i urządzeń odlewniczych,
- technik przemysłu metalurgicznego, MTL.03. Eksploatacja maszyn i urządzeń przemysłu metalurgicznego.

Branża motoryzacyjna (MOT)

Uczeń:

- 3) analizuje/ stosuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- wskazuje prawa pracownika oraz rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy,
 - wskazuje prawa pracownika oraz rodzaje świadczeń z tytułu choroby zawodowej.

Wspólne dla:

- blacharz samochodowy, MOT.01. Diagnostowanie i naprawa nadwozi pojazdów samochodowych,
- elektromechanik pojazdów samochodowych, MOT.02. Obsługa, diagnostowanie oraz naprawa mechatronicznych systemów pojazdów samochodowych,
- lakiernik samochodowy, MOT.03. Diagnostowanie i naprawa powłok lakierniczych,
- mechanik motocyklowy, MOT.04. Diagnostowanie, obsługa i naprawa pojazdów motocyklowych,
- mechanik pojazdów samochodowych, MOT.05. Obsługa, diagnostowanie oraz naprawa pojazdów samochodowych,
- technik pojazdów samochodowych, MOT.02. Obsługa, diagnostowanie oraz naprawa mechatronicznych systemów pojazdów samochodowych, MOT.05. Obsługa, diagnostowanie oraz naprawa pojazdów samochodowych.

Branża ochrony i bezpieczeństwa osób i mienia (BPO)

Uczeń:

- 1) opisuje zakres praw i obowiązków pracownika oraz pracodawcy wynikających z przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy:
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy,
 - wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową,
 - wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu choroby zawodowej.

Dla:

- technik bezpieczeństwa i higieny pracy, BPO.01. Zarządzanie bezpieczeństwem w środowisku pracy.

Branża ogrodnicza (OGR)

Uczeń:

- 3) opisuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy, wynikające z przepisów prawa,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową, wynikające z przepisów prawa.

Wspólne dla:

- florysta, OGR.01. Wykonywanie kompozycji florystycznych,
- ogrodnik, OGR.02. Zakładanie i prowadzenie upraw ogrodniczych,
- technik architektury krajobrazu, OGR.03. Projektowanie, urządzenie i pielęgnacja roślinnych obiektów architektury krajobrazu,
- technik ogrodnik, OGR.02. Zakładanie i prowadzenie upraw ogrodniczych.

Branża opieki zdrowotnej (MED)

Uczeń:

- 4) opisuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy wynikające z przepisów prawa,
 - wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową wynikające z przepisów prawa,
 - wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu choroby zawodowej.

Wspólne dla:

- technik elektroradiolog, MED.08. Świadczenie usług medycznych w zakresie diagnostyki obrazowej, elektromedycznej i radioterapii,
- technik farmaceutyczny, MED.09. Sporządzanie i wytwarzanie produktów leczniczych oraz prowadzenie obrotu produktami leczniczymi, wyrobami medycznymi, suplementami diety i środkami spożywczymi specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz innymi produktami dopuszczonymi do obrotu w aptece na podstawie przepisów prawa,
- technik masażysta, MED.10. Świadczenie usług w zakresie masażu,
- technik ortopeda, MED.11. Wykonywanie i dobieranie przedmiotów ortopedycznych oraz środków pomocniczych,
- technik sterylizacji medycznej, MED.12. Wykonywanie dekontaminacji sprzętu i wyrobów medycznych,
- terapeuta zajęciowy, MED.13. Świadczenie usług w zakresie terapii zajęciowej.

Dodatkowo: 3) przedstawia prawa i obowiązki pracownika oraz obowiązki pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy.

Branża poligraficzno-księgarska (PGF)

Uczeń:

- 2) charakteryzuje prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- wymienia prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy,
 - opisuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową.

Wspólne dla:

- animator rynku książki, PGF.09. Organizacja i zarządzanie przedsiębiorstwem rynku książki oraz relacjami z klientami,
- drukarz fleksograficzny, PGF.01. Realizacja procesów drukowania z użyciem fleksograficznych form drukowych,
- drukarz offsetowy, PGF.02. Realizacja procesów drukowania z offsetowych form drukowych,
- operator procesów introligatorskich, PGF.03. Realizacja procesów introligatorskich i opakowaniowych,
- technik grafiki i poligrafii cyfrowej, PGF.04. Przygotowywanie oraz wykonywanie prac graficznych i publikacji cyfrowych,
- technik procesów drukowania, PGF.01. Realizacja procesów drukowania z użyciem fleksograficznych form drukowych, PGF.02. Realizacja procesów drukowania z offsetowych form drukowych,
- technik procesów introligatorskich, PGF.03. Realizacja procesów introligatorskich i opakowaniowych,
- technik reklamy, PGF.07. Wykonywanie przekazu reklamowego.

Dodatkowo: 3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- rozróżnia rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy i chorób zawodowych.

Branża pomocy społecznej (SPO)

Uczeń:

- 2) charakteryzuje prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- wymienia prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy,
 - opisuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową.

Dla:

- asystent osoby niepełnosprawnej, SPO.01. Udzielanie pomocy i organizacja wsparcia osobie niepełnosprawnej.
- 8) wskazuje przepisy prawa dotyczące pomocy społecznej i ubezpieczeń społecznych,
- wymienia przepisy prawa dotyczące pomocy społecznej i ubezpieczeń społecznych,
 - charakteryzuje zadania instytucji państwowych dotyczące zabezpieczenia społecznego osoby niepełnosprawnej.

Wspólne dla:

- opiekun osoby starszej, SPO.02. Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie starszej, SPO.02.2. Podstawy pomocy społecznej (jak SPO.01.2. Podstawy pomocy społecznej),
- opiekun w domu pomocy społecznej, SPO.03. Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie podopiecznej,
- opiekunka dziecięca, SPO.02.2. Podstawy pomocy społecznej, SPO.04. Świadczenie usług opiekuńczych i wspomagających rozwój dziecka,
- opiekunka środowiskowa, SPO.05. Świadczenie usług opiekuńczych, SPO.05.2. Podstawy pomocy społecznej.

Branża przemysłu mody (MOD)

Uczeń:

- 4) określa zagrożenia dla zdrowia i życia człowieka występujące w środowisku pracy oraz sposoby zapobiegania im,
- wyjaśnia pojęcia: wypadek przy pracy, choroba zawodowa.

Wspólne dla:

- kaletnik, MOD.02. Wykonywanie i renowacja wyrobów kaletniczych,
- krawiec, MOD.03. Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych,
- kuśnierz, MOD.04. Wykonywanie i renowacja wyrobów kuśnierskich,
- obuwnik, MOD.05. Wytwarzanie obuwia,
- operator maszyn w przemyśle włókienniczym, MOD.06. Wytwarzanie i wykończanie wyrobów włókienniczych,
- pracownik pomocniczy krawca, MOD.07. Wykonywanie prostych wyrobów odzieżowych,
- rękodzielnik wyrobów włókienniczych, MOD.08. Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych,
- technik garbarz, MOD.01. Wyprawianie skór,
- technik obuwnik, MOD.05. Wytwarzanie obuwia,
- technik przemysłu mody, MOD.03. Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych,
- technik technologii wyrobów skórzanych, MOD.02. Wykonywanie i renowacja wyrobów kaletniczych, MOD.04. Wykonywanie i renowacja wyrobów kuśnierskich,
- technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych, MOD.08. Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych,
- technik włókiennik, MOD.06. Wytwarzanie i wykończanie wyrobów włókienniczych,
- technik stylisty, MOD.03. Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych.

Branża rolno-hodowlana (ROL)

Uczeń:

Dodatkowo: 1) sporządza dokumenty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej – wypełnia dokumenty dotyczące rozliczeń z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych lub Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wspólne dla:

- technik hodowca koni, ROL.06. Organizacja chowu i hodowli koni,
- technik mechanizacji rolnictwa i agrotroiki, ROL.06. Organizacja chowu i hodowli koni, ROL.02. Eksploatacja pojazdów, maszyn, urządzeń i narzędzi stosowanych w rolnictwie,
- technik pszczelarz, ROL.03. Prowadzenie produkcji pszczelarskiej,
- technik rolnik, ROL.04. Prowadzenie produkcji rolniczej.

Branża rybacka (RYB)

Uczeń:

- 3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy, wynikające z przepisów prawa,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ chorobie zawodowej, wynikające z przepisów prawa.

Dla:

- technik rybołówstwa morskiego, RYB.03. Pełnienie wachty morskiej i portowej na statku rybackim.

Branża spedycyjno-logistyczna (SPL)

Uczeń:

- 4) określa zagrożenia dla zdrowia i życia człowieka występujące w środowisku pracy oraz sposoby zapobiegania im,

- wyjaśnia pojęcia: wypadek przy pracy, choroba zawodowa.

Wspólne dla:

- technik eksploatacji portów i terminali, SPL.02. Obsługa podróżnych w portach i terminalach,
- technik logistyki, SPL.01. Obsługa magazynów,
- technik spedytor, SPL.05. Organizacja transportu oraz obsługa klientów i kontrahentów.

Branża teleinformatyczna (INF), branża transportu drogowego (TDR), branża transportu kolejowego (TKO)

Uczeń:

3) opisuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy,
- wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy,
- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową,
- wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu choroby zawodowej.

Wspólne dla:

- technik informatyk, INF.02. Administracja i eksploatacja systemów komputerowych, urządzeń peryferyjnych i lokalnych sieci komputerowych, INF.03. Tworzenie i administrowanie stronami i aplikacjami internetowymi oraz bazami danych,
- technik teleinformatyk, INF.07. Montaż i konfiguracja lokalnych sieci komputerowych oraz administrowanie systemami operacyjnymi;
- mechanik pojazdów kolejowych, TKO.09. Wykonywanie robót związanych z utrzymaniem i naprawą pojazdów kolejowych,
- technik pojazdów kolejowych, TKO.09. Wykonywanie robót związanych z utrzymaniem i naprawą pojazdów kolejowych.

Dodatkowo: 4) określa skutki oddziaływania czynników szkodliwych na organizm człowieka,

- wyjaśnia pojęcia: choroba zawodowa i wypadek przy pracy.

Wspólne dla:

- technik programista, INF.03. Tworzenie i administrowanie stronami i aplikacjami internetowymi oraz bazami danych, INF.04. Projektowanie, programowanie i testowanie aplikacji,
- technik telekomunikacji, INF.01. Montaż i utrzymanie torów telekomunikacyjnych oraz urządzeń abonenckich,
- technik tyfłoinformatyk, INF.10. Obsługa oprogramowania i sprzętu informatycznego wspomagających użytkownika z niepełnosprawnością wzrokową,
- kierowca mechanik, TDR.01. Eksploatacja środków transportu drogowego,
- technik transportu drogowego, TDR.01. Eksploatacja środków transportu drogowego,
- monter nawierzchni kolejowej, TKO.01. Wykonywanie i utrzymywanie nawierzchni kolejowej i podtorza,
- technik automatyk sterowania ruchem kolejowym, TKO.02. Montaż i eksploatacja urządzeń i systemów sterowania ruchem kolejowym,
- technik budownictwa kolejowego, TKO.03. Organizacja robót związanych z budową i utrzymaniem dróg kolejowych,
- technik elektroenergetyk transportu szynowego, TKO.05. Montaż i eksploatacja sieci zasilających oraz trakcji elektrycznej.

Branża transportu lotniczego (TLO)

Uczeń:

2) charakteryzuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy.

Wspólne dla:

- technik awionik, TLO.01. Wykonywanie obsługi technicznej wyposażenia awionicznego i elektrycznego statków powietrznych,
- technik mechanik lotniczy, TLO.03. Wykonywanie obsługi technicznej płatowca i jego instalacji oraz zespołu napędowego statków powietrznych,
- technik lotniskowych służb operacyjnych, TLO.02. Obsługa operacyjna portu lotniczego i współpraca ze służbami żeglugi powietrznej.

Branża transportu wodnego (TWO)

3) opisuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- wymienia prawa i obowiązki pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- wymienia prawa i obowiązki pracownika w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Wspólne dla:

- monter budownictwa wodnego, TWO.01. Wykonywanie robót regulacyjnych i hydrotechnicznych,
- monter jachtów i łodzi, TWO.02. Montaż konstrukcji i wyposażenia jachtów i łodzi,
- monter kadłubów jednostek pływających, TWO.03. Wykonywanie i montaż elementów kadłuba jednostek pływających,
- technik budownictwa wodnego, TWO.01. Wykonywanie robót regulacyjnych i hydrotechnicznych,
- technik budowy jednostek pływających, TWO.03. Wykonywanie i montaż elementów kadłuba jednostek pływających,
- technik mechanik okrętowy, TWO.06. Organizacja i wykonywanie prac związanych z eksploatacją maszyn, urządzeń i instalacji okrętowych,
- technik nawigator morski, TWO.07. Pełnienie wachty morskiej i portowej,
- technik żeglugi śródlądowej, TWO.08. Planowanie i prowadzenie żeglugi po śródlądowych drogach wodnych i morskich wodach wewnętrznych,
- technik elektroautomatyk okrętowy, TWO.10. Montaż i uruchamianie systemów automatyki okrętowej.

Dodatkowo: 4) wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy,

5) wskazuje prawa pracownika, który zapadł na chorobę zawodową,

- technikum przemysłu jachtowego, TWO.02. Montaż konstrukcji i wyposażenia jachtów i łodzi.

Formy pracy, metody i techniki:

wykład, dyskusja kierowana, pogadanka, praca w parach lub grupach, mapa myśli, gra multimedialna, quiz – mapa myśli, ćwiczenie – prawda, fałsz

Środki dydaktyczne:

komputer, rzutnik, urządzenia mobilne, internet, prezentacja multimedialna, arkusze papieru z przygotowanymi schematami mapy myśli, kolorowe pisaki, opcjonalnie quiz – mapa myśli

Czas trwania zajęć:

1 godzina lekcyjna

Uwaga!

Przygotowując się do lekcji, sprawdzamy, czy nie było zmian w przepisach. Scenariusz jest zgodny z przepisami obowiązującymi 1 września 2024 r.

Zapoznajemy się z treścią tekstów uzupełniających w materiałach dla nauczyciela i ucznia. Jeśli będziemy prezentować kalkulator emerytalny na stronie www.zus.pl, potrzebny będzie dostęp do internetu.

Przebieg zajęć:

Informujemy uczniów, że na dzisiejszej lekcji dowiedzą się, jakie trzeba spełnić warunki, aby otrzymać rentę lub emeryturę. Na wstępie pytamy uczniów o osoby pracujące i niepracujące w ich rodzinach lub wśród znajomych. Chodzi o osoby, które mają przyznaną rentę lub emeryturę. Dowiadujemy się, kim one są – chodzi o to, by wykazać, że renciści czy emeryci to bliscy uczniów – dziadkowie, wujostwo, znajomi rodziców. Następnie przy pomocy pytań nakierowujących dowiadujemy się, z czego się te osoby utrzymują. Doprowadzamy do sytuacji, kiedy uczniowie stwierdzą, że te osoby są na rencie lub emeryturze – dostają pieniądze. Pytamy, czy wiedzą, co to jest renta i emerytura, skąd są pieniądze na te wypłaty. Pozwalamy na samodzielne wypowiedzi uczniów, ewentualnie kierujemy wymianą informacji między uczniami. Nie ustosunkowujemy się do ich wypowiedzi. Zapamiętujemy lub zapisujemy, z czym mają największy problem, czego nie rozumieją, a także błędne wypowiedzi – ułatwi to nam w późniejszym wykładzie zaakcentowanie tych treści.

Na tę część lekcji przeznaczamy 10 min.

Rozpoczynamy wykład z elementami pogadanki. Na początek przypominamy krótko zadania ZUS (gromadzenie składek na ubezpieczenia społeczne i dystrybucja świadczeń) oraz rodzaje ubezpieczeń i świadczeń.

Następnie uzupełniamy i porządkujemy wiedzę uczniów podczas wykładu ilustrowanego prezentacją *Renty i emerytury*. Prosimy, aby w trakcie lekcji uczniowie notowali w zeszytach przy slajdach.

Omawiamy kolejno treść slajdów, korzystając z notatek pod slajdami i wiedzy z tekstów uzupełniających. Staramy się prowadzić dyskusję inspirowaną kolejnymi slajdami. W miarę

możliwości uczniów zadając pytania, pomagamy im w analizie i wyciąganiu wniosków. Odwołujemy się do przykładów podawanych przez uczniów, uzupełniamy o kolejne. W zależności od wiedzy uczniów wyjaśniamy kwestie, z którymi mają problemy. W trakcie wykładu zadajemy pytania, odwołujemy się do bieżących wypowiedzi uczniów – potwierdzamy właściwe lub wyjaśniamy błędne. Na bieżąco prosimy o parafrazowanie prawidłowych informacji.

Przy omawianiu slajdu *Piramidy wieku ludności w Polsce* akcentujemy kwestię demografii – zmniejszającej się liczby ludności w wieku produkcyjnym i wydłużania się długości życia. Prowadzi to do tego, że coraz mniej osób będzie odprowadzać składki, a coraz więcej – pobierać świadczenia. Uświadamiamy uczniom, że w przyszłości ktoś co miesiąc będzie płacił składki, żeby oni co miesiąc dostali emeryturę. Należy zwrócić uwagę na związek między wysokością składki a wypłacaną emeryturą, a także na znaczenie legalnej pracy – tu odnosimy się do sytuacji prezentowanych w filmie na pierwszej lekcji.

W wykładzie omawiamy kwestię wieku emerytalnego na świecie. Ludzie żyją dłużej – są sprawniejsi, zdrowsi, dłużej aktywni. Podkreślamy zależność wysokości emerytury od okresu pracy – im dłużej pracujemy i odłożymy więcej składek, tym mamy wyższą emeryturę. Zachęcamy uczniów, by przeczytali w domu tekst uzupełniający z materiałów dla ucznia ze s. 44, w którym znajdują szczegółowe zasady obliczania emerytury.

Na zakończenie wykładu-pogadanki zwracamy jeszcze raz uwagę na solidarność międzypokoleniową. Zadbanie o rentę i emeryturę od pierwszych lat pracy zawodowej zabezpiecza pracownika, a także jego rodzinę, przed skutkami niezdolności do pracy i starości. Przypominamy, że każdy jest narażony na ryzyko choroby, wypadku, niezdolności do pracy i że wszyscy się starzejemy.

Wskazujemy na możliwość skorzystania z kalkulatora na stronie internetowej ZUS do obliczenia prognozowanej emerytury. Chętnym uczniom dajemy do domu zadanie: oblicz emeryturę np. dla swojego rodzica lub innego członka rodziny.

Na tę część lekcji przeznaczamy 20 min.

Aby podsumować i uporządkować najważniejsze informacje z lekcji, wspólnie z uczniami uzupełniamy mapy myśli na dużych arkuszach. Warto poprosić do pomocy ucznia, który będzie pełnił funkcję pisarza. Uczniowie podają propozycje zapisów, ewentualnie korygujemy je. Uczniowie mogą też wypełnić mapy myśli w swoich zeszytach.

Opcjonalnie możemy wykorzystać quiz *mapa myśli* (przed lekcją należy zrobić próbę działania quizu, zgodnie z instrukcją). Do zapisywania można także poprosić ucznia. Wypełnione schematy można wysłać mailem do uczniów przez pocztę szkolną. Jeśli nie wystarczy czasu na lekcji, uczniowie mogą sami w domu wykonać mapę myśli za pomocą quizu *mapa myśli*. Quiz ten można też wykonać w telefonie. Prosimy uczniów, by w domu przeczytali teksty uzupełniające z materiałów dla ucznia s. 42–46, a także by zrobili ćwiczenie – prawda, fałsz ze s. 47. Ćwiczenie sprawdzamy na następnej lekcji.

Na tę część lekcji przeznaczamy 15 min.

Spis materiałów do lekcji 3

materiały multimedialne:

- prezentacja *Renty i emerytury* (materiały dla nauczyciela, s. 56)
- demo PUE ZUS

Czy wiesz...

- ...*jakie warunki trzeba spełnić, aby otrzymać rentę z tytułu niezdolności do pracy?* (materiały dla nauczyciela, s. 75)
- ...*kto może skorzystać z renty rodzinnej?* (materiały dla nauczyciela, s. 77)
- ...*że ZUS prowadzi rehabilitację leczniczą?* (materiały dla nauczyciela, s. 79)
- ...*że osoba z niepełnosprawnością może nie dostać renty?* (materiały dla ucznia, s. 42)
- ...*co znaczy niezdolność do pracy?* (materiały dla ucznia, s. 43)
- ...*komu przysługuje w Polsce emerytura?* (materiały dla ucznia, s. 44)

materiały pomocnicze/ instruktażowe:

- Mapa myśli 1 – wypełniony schemat (materiały dla nauczyciela, s. 73)
- Mapa myśli 2 – wypełniony schemat (materiały dla nauczyciela, s. 74)
- Ćwiczenie – prawda, fałsz (materiały dla nauczyciela, s. 80)
- komiks (materiały dla ucznia, s. 48)
- instrukcja przygotowania quizu *mapa myśli* (dostępna na stronie www.zus.pl w zakładce [Baza wiedzy] → [Edukacja])